

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**Судові системи та
порівняльне судове
право»**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

**КАФЕДРА
ПРАВА, ФІЛОСОФІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ**

Освітній ступінь

Бакалавр

Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної
програми

**5
3 рік,
Вибірковий компонент
в межах спеціальності 081
Право**

Дні занять
Мова викладання
Консультації

згідно з розкладом
українська
п'ятниця 12.00-13.00 (210
кабінет) з можливістю
дистанційної роботи на
платформах MOODL, ZOOM та
Google-class).

Викладач

Доктор історичних наук,
Професор Іваненко Аліна
Олексіївна

Контакти

E-mail:
alina.a.ivanenko@gmail.com

«Судові системи та порівняльне судове право»

Бакалавр

галузь знань – «08 Право»,

спеціальність – «081 Право»

Всього 150 годин: з них 20 лекційних, 30 практичних

Анотація навчальної дисципліни

Судові системи та порівняльне судове право - це самостійна юридична дисципліна, вивчення якої є необхідним для підготовки майбутніх юристів. Різноманіття моделей правосуддя в світі, створення та функціонування наддержавних інституцій захисту прав, свобод та інтересів держав, суспільства та людини, створюють унікальну мережу забезпечення права особам на незалежний, неупереджений та компетентний суд.

Саме це і зумовило формування змісту навчального курсу «Судові системи та порівняльне судове право». У пропонованому курсі розглядаються питання розмежування категорій судова влада та судова система, дається загальна характеристика моделей правосуддя в країнах залежно від її приналежності до певної правової сім'ї, висвітлюються особливості національної системи судоустрою, визначаються міжнародні стандарти та принципи побудови судових систем сучасності, ключові особливості правового статусу суддів, а також питання міжнародних судових установ та їх практики.

Пререквізити: «Теорія держави та права», «Порівняльне правознавство», «Історія держави та права зарубіжних країн».

Мета навчальної дисципліни - формування цілісної системи професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей здобувачів вищої освіти в специфічному сегменті юридичної практики організації та функціонування світових моделей судових систем, моделей судоустрою, особливостей побудови органів у сфері правосуддя, а також міжнародні стандарти в окресленій сфері.

Завдання:

- формування поглибленої системи теоретичних знань (концепцій, доктрин) щодо суду, судової влади та системи органів правосуддя як унікальних державно-правових феноменів;

- опанування системи класифікаційних ознак щодо типів судових систем та сутнісних характеристик кожного з них, особливостей судового процесу в країнах, що належать до континентальної, загальної, ісламської системи права;

- розуміння архітектури основних моделей правосуддя міждержавних інтеграційних об'єднань та існуючих в світі альтернативних механізмів вирішення правових спорів;

Теми:

1. Предмет, система та завдання навчальної дисципліни «Судові системи та порівняльне судове право».
2. Судова влада, судова система, судове право: розмежування категорій.
3. Міжнародні стандарти та принципи побудови судових систем сучасності.
4. Суддя як основний суб'єкт судової системи.
6. Судові системи країн-засновниць Європейського Союзу (на прикладі судової системи Франції та судової системи Федеративної Республіки Німеччини).
7. Система органів правосуддя нових країн Європейського Союзу (Польщі, Латвії, Литви, Естонії). Судові системи країн-кандидатів у члени Європейського Союзу.
8. Формування та розвиток інституту суду та суміжних інститутів в системі загального права (на прикладі судової системи Великої Британії та США).
9. Система судоустрою, адвокатури та прокуратури країн Співдружності Незалежних Держав. Модель судової системи в системі ісламського права.
10. Моделі правосуддя міждержавних інтеграційних об'єднань. Становлення судової моделі Суду Європейського Союзу.
11. Моделі міжнародного кримінального правосуддя. Недержавна юстиція.

Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Основні принципи незалежності судових органів (Схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року).
2. Рекомендації щодо ефективного впровадження Основних принципів щодо незалежності судових органів (прийняті резолюцією Економічної та соціальної Ради ООН 1989/60 та схвалені резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 44/162 від 15 грудня 1989 року).
3. Європейська хартія про статус суддів (Рада Європи, 1998 р.).
4. Пояснювальна записка до Європейської хартії про статус суддів, від 10 липня 1998 року.
5. Рекомендація СМ/Кес (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки (ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи 17 листопада 2010 р. на 1098 засіданні заступників міністрів).
6. Висновок №1 (2001) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо стандартів незалежності судової влади та незмінюваності суддів.
7. Велика хартія суддів.

8. Консультативна рада європейських суддів. Основоположні принципи (прийнята у Страсбурзі, 17 листопада 2010 року КРЕС (2010).

9. Київські Рекомендації ОБСЄ щодо незалежності судової системи в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії (Київ, 23-25 червня 2010 р.).

10. Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) «Європейські стандарти в сфері судочинства — систематичний огляд» (3 жовтня 2008).

11. Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо незалежності судової системи, частина I: незалежність суду (прийнята Венеціанською комісією на 82-му пленарному засіданні (Венеція, 12-13 березня 2010 р.).

12. Монреальська універсальна декларація щодо незалежності правосуддя (Перша світова конференція щодо незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 р.).

13. Загальна (Універсальна) хартія судді, ухвалена 17 листопада 1999 р.

Центральною Радою Міжнародної Асоціації Суддів в Тайпеї (Тайвань) 17 листопада 1999 року.

14. Статут суддів в Європі (Європейська асоціація суддів) (1997).

15. Бангалорські принципи поведінки суддів (схвалені резолюцією 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року).

16. Висновок №3 (2002) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності.

17. Доповідь Європейської комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) щодо призначення суддів (ухвалена Венеціанською комісією на її 70-ому пленарному засіданні, Венеція, 16-17 березня 2007 р.).

18. Висновок №15 (2012) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо спеціалізації суддів.

19. Висновок №17 (2014) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи про оцінювання роботи суддів, якості правосуддя та повагу до незалежності судової влади (Страсбург, 24 жовтня 2014 р.).

Література

1. Порівняльне судове право: навч. посіб. / І. Є. Марочкін [та ін.]; за ред.: І. Є. Марочкіна, Л. М. Москвич. Х.: Право, 2008. 112 с.

2. Організація судових та правоохоронних органів : підручник / за ред.: І. Є. Марочкіна; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого". - Х. : Право, 2014. - 448 с.

3. Назаров І. В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: монографія. Х.: ФІНН, 2011. 432 с.

4. Молдован В. В. Судоустрій: Україна, Велика Британія, Російська Федерація, США, ФРН, Франція. Судові органи ООН: навч. посіб. / В. В.

Молдован, А. В Молдован; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 364 с.

5. Кравчук М. В. Правова система США: научное издание / М. В. Кравчук ; Міністерство освіти і науки України, Тернопільська академія народного господарства. Київ: Нора-друк, 2004. 136 с.

6. Апарова Т. В. Суды и судебный процесс Великобритании. Англия, Уэльс, Шотландия. М.: Триада, 1996. 156 с.

7. Батова С. А. Судебная система России. М.: Дело, 2001. 332 с.

8. Боботов С. В. Правосудие во Франции. М.: ЕАВ, 1994. 198 с.

9. Комарова Т. В. Суд Європейського Союзу: розвиток судової системи та практики тлумачення права ЄС: монографія. Харків: Право, 2018. 528 с.

10. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: монографія. Харків: Право, 2010. 360 с.

11. Джинджер ^ . Ф. Верховний суд и права человека в США. М.: Юрид. лит., 1981. 324 с.

12. Марченко М.Н. Европейский Союз и его судебная система: монографія. Москва: Проспект, 2012. 288 с.

13. Михайлов А. М. Судебная власть в правовой системе Англии. М.: Юрлитинформ, 2009. 344 с.

14. Мідор Д. Д. Суды в Сполучених Штатах: пер. з англ. Сент-Пол, Міннесота: Вест Паблішинг Ко., 1993. 85 с.

15. Правосудие в современном мире: монографія / под ред., В.М. Лебедева, Т.Я. Хабриевой. М.: Норма: ИНФРА-М, 2012. 704 с.

16. Романов А.К. Право и правовая система Великобритании: уч. пособие. М.: ФОРУМ, 2010. 28 с.

17. Судебные системы европейских стран: справочник / пер. с фр. Д. И. Васильева, с англ. О. Ю. Кобякова. М.: Международ. отношения, 2002. 336 с.

18. Судебные системы западных государств / Ю. П. Урьяс, В. А. Туманов, С. А. Егоров [и др.]. М.: Наука, 1991. 235 с.

19. Хайде В. Система правосудия Федеративной Республики Германия. Бонн: Герм. фонд междунар. прав. сотрудничества, 1995. 111 с.

20. Шишкін В. І. Судові системи країн світу: навч. посіб.: у 3 кн. К.: Юрінком Інтер, 2001.

21. Прилуцький С. В. Судова система Республіки Польща / С. В. Прилуцький // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2004. - № 6(32). - С. 53-64.

22. Паліюк В. П. Міжнародні судові установи і захист прав людини та основних свобод. Миколаїв: Атол, 2006. 180 с.

23. Європейський Суд з прав людини. Організація, процедура, правила звернення. Київ: Вид. Дім «Ін Юре», 2000. 16 с.

24. Москвич Л. М. Судові системи світу: класифікація й загальна характеристика. Проблеми законності. Вип. 96. 2008. С. 202-209.

25. Шокіна Т. В. Суды у системі мусульманського права. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2004. № 1. С. 92-103.

26. Каширкина А. А. Отправление правосудия международными судебными органами на постсоветском пространстве. Журнал российского права. 2012. № 3. С. 92-104.

27. Галицкий И. Система международных судебных учреждений: от Международного суда ООН до Европейского суда по правам человека (юрисдикция, подсудность, процесс и процедура). Юридична газета. 2013. № 10 (5 березня). С. 41-43.

28. Бондарев И. М. Система международных судебных учреждений: учеб. пособ. Москва: Юркнига, 2004. 288 с.

29. Рябзин А. А. Принципы организации и функционирования судебной власти в зарубежных странах. Современное право: научно-практический журнал. 2014. № 2. С. 114-118.

30. Русанова И. О. Суд присяжных в Украине: проблемы становления та розвитку: монографія. Харків: Вид. дім "ІНЖЕК", 2005. 184 с.

31. Городовенко В. В. Принципы судебной власти: монографія. Харків: Право, 2012. 448 с.

32. Сердюк В. В. Співвідношення принципів побудови системи судів загальної юрисдикції. Держава і право. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. 2012. Вип. 56. С. 142-147.

33. Овчаренко О. М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації: монографія. Харків: Право, 2008. 304 с.

34. Михайлов А. М. Сравнительное правоведение: догма романо-германского права: учебное пособие для бакалавриата и магистратуры. 2-е изд. Москва: Издательство Юрайт, 2019. 465 с.

35. Давид Р. Основные правовые системы современности / Р. Давид, К. Жоффре-Спинози; пер. с фр. В.А. Туманова. М.: Междунар. отношения, 1996. 400 с.

36. Леже Раймон. Великие правовые системы современности: сравнительно-правовой подход. М.: Волтерс Клувер, 2009. 584 с.

37. Погребняк С. Вплив судової практики на юридичні акти в романо-германській правовій сім'ї. Вісник Академії правових наук України. 2003. №4 (35). Х.: Право, 2003. С. 92-99.

39. Марченко М. Н. Европейский Союз и его судебная система: монографія. Москва: Проспект, 2012. 288 с.

40. Цахло М. Судова система ФРН. Юридичний журнал. 2004. № 9. С. 101-110.

41. Рижков Г. Правосуддя в Федеративній Республіці Німеччина. Вісник господарського судочинства. 2014. № 6. С. 74-82.